

در نیم قرن اخیر موضوع فساد از جمله مهم‌ترین مسائل سیاسی، اجتماعی و اقتصادی جوامع در حال توسعه بوده است. نقش مخرب و بازدارنده فساد در فرایند توسعه کشورها نیاز به شناسایی عوامل مؤثر در پیدایش و پرورش این پدیده و اتخاذ راهکارهای مناسب برای مبارزه کارآمد با آن را به یک نیاز ضروری و فوری برای دولت‌ها تبدیل کرده است. از این رو تنظیم سیاست‌ها و راهبردهای مناسب برای مقابله با فساد یکی از وظایف قطعی حکومت در کشورهایی است که از وجود این پدیده رنج می‌برند. در عین حال میزان موفقیت در مبارزه با فساد به عنوان یکی از ملاک‌ها و معیارهای کارآمدی حکومت‌ها در دنیای امروز به حساب می‌آید. طبعاً کامیابی دولت در مهار این پدیده نقش مؤثری در افزایش و تقویت مشروعیت و موقعیت حکومت در جامعه دارد.

به طور کلی منظور از فساد سوءاستفاده از قدرت عمومی و منابع عمومی در جهت تأمین منافع شخصی است. از این رو پدیده فساد مستقیماً محصول بروز گرایش‌های ناسالم و منفی در درون احزاب و ادارات حکومتی است. در تعریف کلی، اعمال و اقداماتی نظیر اختلاس، ارتشا، تدلیس، حیف و میل اموال عمومی، اخاذی، قاچاق، فرار از مالیات و نظایر آن از موارد مهم و برجسته فساد محسوب می‌شوند. تمامی این اعمال در زمره جرائم اقتصادی می‌باشند. استفاده از موقعیت دولتی برای ارائه امتیازات خاص به اعضای خانواده و خویشاوندان نظیر اعطای وام یا ایجاد

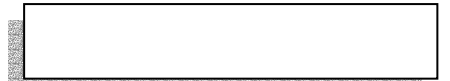
۲.....	مقدمه
۳.....	مبارزه با فساد در کره جنوبی
۹.....	مبارزه با فساد در چین
۲۰.....	مبارزه با فساد در ویتنام
۳۰.....	نتیجه‌گیری
۳۱.....	پی‌نوشت

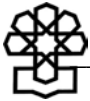
فرصت‌های شغلی برای آن‌ها از دیگر موارد فساد دولتی و اداری به حساب می‌آید. وجود فساد اقتصادی و اداری پیامدهای منفی و مخرب قابل ملاحظه‌ای را برای جامعه به همراه دارد. جلوگیری از توسعه اقتصادی، بی‌اثر کردن سیاست‌های اصلاحی، مختل کردن توسعه سیاسی، جلوگیری از نوسازی اجتماعی و ایجاد ناامنی‌های سیاسی، اقتصادی و اجتماعی از پیامدهای مهم وجود فساد در یک کشور است.

با توجه به عواقب گسترده و فزاینده فساد، ایجاد زمینه‌های مناسب برای مقابله با این پدیده به یک موضوع مهم برای جامعه بین‌المللی و کشورهای مختلف تبدیل شده است. امروزه تقریباً در همه جای دنیا دولت‌های در حال توسعه برنامه‌های گسترده‌ای را برای جلوگیری از بروز و شیوع فساد و مقابله با آن تدارک دیده‌اند. استفاده از تجارب کشورهای مختلف معمولاً به عنوان یکی از مؤلفه‌های مؤثر در تدوین سیاست‌های مناسب‌تر برای مبارزه با این پدیده ذکر می‌شود. در میان کشورهای مختلف دنیا، دولت‌هایی که در حوزه شرق و جنوب شرق آسیا واقع شده‌اند به طور جدی مبارزه با فساد را در دستور کار خود قرار داده‌اند.

از این رو در چارچوب مطالعات تطبیقی بررسی برنامه‌ها و شیوه‌های مواجهه و مقابله این کشورها با پدیده فساد می‌تواند ارزشمند باشد. در این نوشتار تلاش خواهد شد تا برنامه‌ها، سیاست‌ها و چارچوب‌های قانونی مبارزه با فساد در سه کشور کره جنوبی، چین و ویتنام مورد بررسی اجمالی قرار گیرد.

موضوع مبارزه با فساد اداری و اقتصادی از جمله مسائل مورد توجه مقامات و دولتمردان کره جنوبی در چند سال اخیر بوده است. بازنگری در قوانین و مقررات، انجام اقدامات اداری مداوم برای ریشه‌کنی فساد، تشکیل نهادی مستقل برای مبارزه با

آن، افزایش حقوق و مزایای خدمتگزاران دولتی، ایجاد و تقویت قوانین مبارزه با فساد از جمله اقدامات سیاستمداران در کره جنوبی بوده است. آنان به تقویت همکاری بین‌المللی در مبارزه با فساد از طریق ارتباط نزدیک با سازمان شفافیت بین‌الملل و میزبانی کنفرانس بین‌المللی مبارزه با فساد و مشارکت در سمینارهای بین‌المللی مبارزه با فساد اداری می‌پردازند. ایجاد محیطی فرهنگی و اجتماعی که فساد را تحمل نکند از طریق بازرسی و اعمال نظارت از اهداف آنان می‌باشد.

در برنامه‌ریزی مبارزه با فساد در کره جنوبی با هدف بهبود و پاکسازی در ادارات دولتی، شفافیت و پاسخگویی دولت، برخورداری از جامعه خوب، شفاف عمل کردن دولت و اولویت قائل شدن برای اثربخشی و قابل اعمال بودن برنامه‌های مبارزه با فساد، راهبردهای زیر به کار گرفته شدند:

. آماده سازی و اجرای

برنامه‌های مبارزه با فساد در وهله اول و به بهترین صورت در شش حوزه که مستعد فساد هستند انجام می‌گیرد: جمع‌آوری مالیات، جاده‌سازی، خانه‌سازی، بازرسی بهداشت مواد غذایی، مقررات محیط زیست و قضاوت.

. تصویب قانون مبارزه با فساد به عنوان مبنای

قانونی برای تلاش‌های مبارزه با فساد و ایجاد سازمان مرکزی مستقل که امر مبارزه با فساد حل مسائل آن را به عهده دارد.

. وسعت بخشیدن به

نقش شهروندان در بازرسی و گزارش‌دهی از فساد، تشویق به اجتماعات شهروندی (مردمی) و گروه‌های دولتی برای مشارکت و ملحق شدن به کمیته‌ها و کمیسیون‌ها، بالا بردن انگیزه‌های شهروندان برای مبارزه با فساد از طریق پرداختن جوایز و پاداش‌های نقدی تا مشارکت فعالانه و وسیع آن‌ها در مبارزه با فساد مورد تشویق قرار گیرد.

. تقویت تلاش‌های مردمی برای مبارزه با فساد

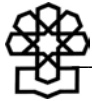
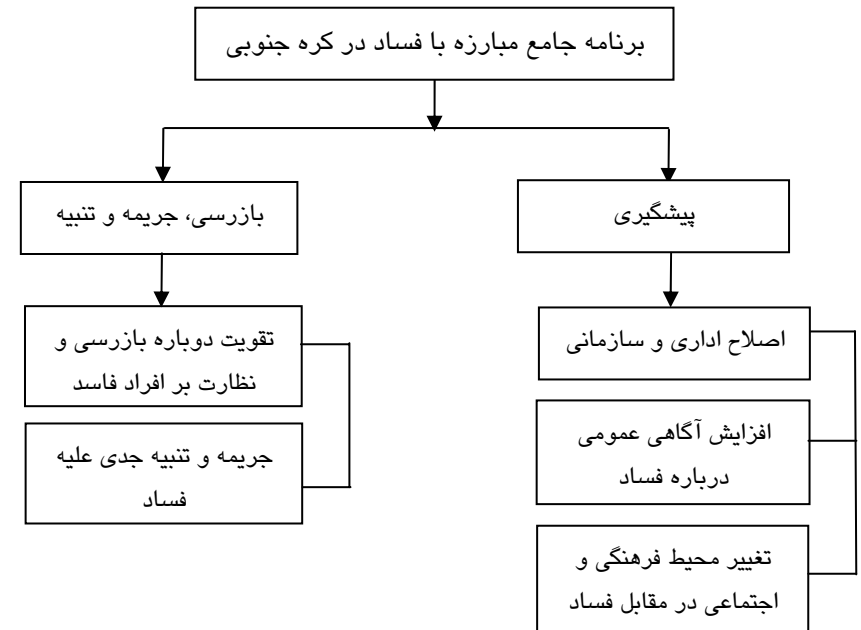

در بازرسی‌های بیرونی و درونی و حمایت از حرکت‌های مردمی مبارزه با فساد.

در:

مرحله اول (در دهه ۹۰) از طریق ایجاد برنامه‌های مبارزه با فساد فراگیر، ایجاد کمیته سیاستگذاری مبارزه با فساد، اصلاح قوانین و مقررات و آیین‌نامه‌هایی که فساد را ریشه‌کن کند.

در مرحله دوم که در سال ۲۰۰۰ میلادی شروع شد برنامه‌های ضد فساد وسیع در زمینه‌هایی که مستعد فساد هستند مثل آموزش، خدمات اجباری نظامی، عایدات دولتی، رویه‌های اداری و غیره اجرا می‌شود. همچنین حرکت‌هایی در جهت تقویت آگاهی عمومی و ترویج برنامه‌های مبارزه با فساد در بخش خصوصی انجام می‌گیرد.^(۱)

همان‌طور که اشاره شد توسعه مشارکت‌های مردمی در فرایند مبارزه با فساد در کره جنوبی به طور خاص مورد توجه قرار گرفت. در این کشور دخالت سازمان‌های مدنی در فعالیت‌های حکومت برای مبارزه با فساد به سطح قابل قبولی رسیده است. تلاش برای تصویب قانون ضد فساد از سال ۱۹۹۶ توسط گروه همبستگی مردم برای دموکراسی مشارکتی و سایر سازمان‌های غیرحکومتی به طور چشمگیری گرایش‌ها نسبت به فساد را در درون حکومت و در افکار عمومی تغییر داد و منجر به اجرایی شدن قانون ضد فساد در سال ۲۰۰۲ شد. سازمان‌های غیردولتی در این کشور به شیوه‌های مختلفی نظیر نوشتن عرضحال به حکومت، برگزاری مذاکرات عمومی و به راه‌انداختن مبارزات خیابانی، جمع‌آوری امضا و همکاری با رسانه‌های گروهی می‌توانند در فرایند مبارزه با فساد مشارکت داشته باشند.^(۲)

از دیگر ساختارهای قانونی برای مبارزه با فساد می‌توان به موارد زیر اشاره کرد: قانون جلوگیری از ارتشا مقامات در معاملات تجاری بین‌المللی در سال ۱۹۹۹، قانون ضد فساد و قانون جلوگیری از پول‌شویی در سال ۲۰۰۱، تأسیس کمیسیون مستقل کره بر علیه فساد^۱ در سال ۲۰۰۲ و تدوین سند موسوم به مجموع‌القوانین هدایت مقامات عمومی که در سال ۲۰۰۳ شکل گرفت.

کمیسیون مستقل بر ضد فساد در ژانویه ۲۰۰۲ در تطابق با قانون ضد فساد (۲۰۰۱) تأسیس شد. این نهاد یک مرجع ضد تروریستی ملی جامع و مستقل می‌باشد. این کمیسیون متشکل از نه کمیسیونر شامل یک رئیس در سطح وزیر، سه زن که از سوی مجمع ملی پیشنهاد می‌شوند؛ سه نفر که از سوی رئیس دیوان عالی عدالت و سه نفر که توسط رئیس جمهور معرفی می‌شوند می‌باشند.

این کمیسیون به طور منظم با فعالیت‌هایی نظیر بررسی گزارش‌های مربوط به فساد، تقویت نهادهای مربوطه، تنظیم و ارزیابی سیاست‌ها و ارائه آموزش ارتباط دارد.^(۳)

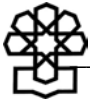
کمیسیون مستقل برضد فساد چهار ابتکار اصلی در این زمینه به اجرا گذارده است:

مقامات کره جنوبی این بحث را مطرح کرده‌اند که برای جلوگیری مؤثر از بروز فساد ایجاد یک نظام نظارتی چند وجهی ضرورت دارد و تلاش‌های مربوط به مبارزه با فساد نباید منحصرأً توسط یک ارگان خاص به انجام برسد. به همین دلیل کمیسیون مستقل ضد فساد یک نظام اطلاعاتی یکپارچه‌ای را ایجاد کرده است که به طور الکترونیکی فعالیت‌های آژانس‌های بازرسی برای فساد را هماهنگ می‌کند. از جمله این آژانس‌ها می‌توان به آژانس پلیس ملی کره، شورای رسیدگی و بازرسی، اداره پیگردهای عمومی و نیز قوانین اقتصادی نظیر کمیسیون نظارت مالی و کمیسیون تجارت عادلانه کره اشاره کرد. کمیسیون مستقل ضد فساد از طریق این ابتکار به تحلیل سیستماتیک آنچه که این آژانس‌ها و نهادها انجام می‌دهند پرداخته و تلاش می‌کند تا آلترناتیوها و راه‌حل‌های مناسب را ارائه دهد.

کمیسیون مستقل ضد فساد به ارزیابی سطح یکپارچگی و انسجام در هر یک از آژانس‌های اجرایی پرداخته و نتیجه این ارزیابی را در اختیار عموم قرار می‌دهد. سطح انسجام و یکپارچگی که نشان‌دهنده سابقه و آگاهی مقامات عمومی و متقاضیان خدمات مدنی از مقوله فساد می‌باشد به منظور بهبود فرایندها و عملکردها در داخل هر یک از آژانس‌های حکومتی مورد ارزیابی قرار می‌گیرد.

مجموعه قوانین کنترل و هدایت مقامات عمومی در می ۲۰۰۳ به صورت قوانین اجرایی مطرح شد. این مجموعه برای غلبه بهتر بر شرایط موجود به قوانین فعلی استناد و آن‌ها را تکمیل می‌کند. این قوانین همچنین برای ایجاد یک تصویر جدید از مقامات عمومی جزئیات مشخصی ارائه می‌دهد.

کمیسیون برای دانش‌آموزان مدارس ابتدایی و دوره بعد از آن که ۳۰ درصد از جمعیت کره را تشکیل می‌دهند دوره‌های آموزشی مقابله با فساد تشکیل می‌دهد. مقامات نظارتی در هر آژانس نیز آموزش ضد فساد را به مقامات

عمومی ارائه می‌دهند.

در بخش سهامی و شرکت‌ها نیز این کمیسیون در حال آماده کردن مرکز حمایت اخلاق سهامی است تا از این طریق شفافیت عملکرد شرکت‌های خصوصی و تعامل و داد و ستد میان شرکت‌ها افزایش یابد.

با توجه به اهمیت و نقش مؤثر گروه‌های مدنی، کمیسیون مستقل ضد فساد در کره جنوبی برای بحث در خصوص سیاست‌های اصلی این کمیسیون و کسب حمایت از جامعه مدنی یک شورای مشترک عمومی - خصوصی ایجاد کرده است. در واقع این کمیسیون یک نظام همکاری برای فعال کردن ارتباطات دو سویه میان خود و گروه‌های مدنی را به وجود آورده است.^(۴)

در بعد بین‌المللی علاوه بر مشارکت در برخی ترتیبات جهانی مانند سازمان شفافیت بین‌الملل این کشور در بعد منطقه‌ای در کنار ۱۶ عضو دیگر بانک توسعه آسیا و سازمان توسعه همکاری اقتصادی برنامه‌ای را برای مقابله با فساد در حوزه آسیا - پاسفیک پیش‌بینی کرده است. در سال ۲۰۰۰ کنفرانس این سازمان در زمینه مبارزه با فساد در شهر سئول برگزار شد و در آن توسعه مجموعه جامعی از اقدامات برضد فساد مورد توجه قرار گرفت. در سال ۲۰۰۱ کنفرانس سالانه دیگری در توکیو برگزار شد. این کنفرانس با هدف حمایت از کشورهای عضو در تعریف استراتژی‌های مربوط به اجرای طرح اقدام هر یک از آن‌ها برای مبارزه با فساد تشکیل گردید. این حمایت از طریق پرداختن به مسائل کلیدی براساس سه محور مهم طرح اقدام صورت می‌گرفت. این سه محور عبارت بودند از:

۱. تقویت دولت‌های پاسخگو و قابل اعتماد،

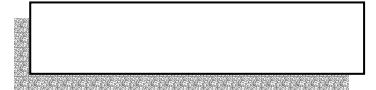
۲. اقدامات پیشگیرانه و اجرایی برای مبارزه با ارتشا،

۳. تقویت مشارکت مدنی در مبارزه با فساد.^(۵)

کره جنوبی در کنار استرالیا، ژاپن و نیوزیلند همچنین کنوانسیون ضد ارتشای

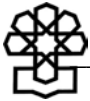
سازمان توسعه همکاری اقتصادی را تصویب کرده است.^(۶) کره جنوبی از طریق مبادرت به این اقدامات و تمهیدات تلاش داشته است تا سطح و دامنه فساد در این کشور را کاهش داده و بدین ترتیب زمینه را برای توسعه و پیشرفت سریع‌تر فراهم سازد.

جمهوری خلق چین نیز از جمله کشورهایی است که با فساد مالی در نظام دولتی و اداری خود مواجه می‌باشد. فساد در میان مقامات بلند پایه این کشور در سطحی گسترده اتفاق می‌افتد. به عقیده تحلیلگران این مسأله پیامد مهمی برای توسعه اجتماعی در این کشور دارد. در پس فساد بالای حکومتی در چین عوامل مختلفی نقش دارند. از جمله آن‌ها می‌توان به این موارد اشاره کرد: نظام تک حزبی، ساختار قدرت به شدت متمرکز و عدم تفکیک قدرت به شکل واقعی.^(۷)

با توجه به پیامدهای مخرب فساد مالی و اداری بفرایند توسعه اقتصادی چین دولتمردان این کشور در سال‌های اخیر تمهیداتی را برای مقابله با این پدیده به مرحله اجرا گذارده‌اند. از سال ۱۹۷۹ در داخل حزب کمونیست نهادی به نام کمیسیون نظارت انضباطی ایجاد گردید. این کمیسیون‌ها در تمام سطوح فعالیت می‌کنند و موظفند با سوءاستفاده از منابع دولتی توسط مسئولان و کارمندان مبارزه کنند. عملکرد این کمیسیون‌ها در اثر تضادهای موجود بین حزب کمونیست و مراکز قضایی در بسیاری موارد با اختلالاتی مواجه گردید. مطابق با برخی گزارش‌ها مسئولان حزب کمونیست در تحقیقات کمیسیون‌ها دخالت داشته‌اند.^(۸)

به طور کلی از سال ۱۹۷۸ به بعد که حکومت چین اجرای اصلاحات در این کشور را آغاز کرد در جهت تقویت تلاش‌های معطوف به مبارزه با فساد نیز اقداماتی صورت گرفت. به طور همزمان تعمیق اصلاح اقتصادی، اصلاحات سیاسی و

اصلاحات گسترده اداری نیز به تلاش‌های مقابله با فساد کمک کرد.

. فساد فزاینده در چین معاصر تا حد زیادی محصول سیستم اقتصادی دوگانه این کشور بوده است. نظام دوگانه قیمت در کنار نظام تخصیص منابع از طریق یک طرح دولتی و یک طرح بازاری منشأ اصلی بسیاری از مشکلات اقتصادی در چین بوده است. با کاهش دامنه نظام رسمی قیمت‌ها و محدود شدن طرح دولتی نظام تخصیص منابع برخی فعالیت‌های مخرب اقتصادی نیز کاهش پیدا کرد. تشکیل نهایی بازار کالاهای مصرفی و انحلال نظام رسمی قیمت‌ها نقش عمده‌ای در کاهش پدیده احتکار، سوءاستفاده و قاچاق کالاهای مصرفی در اواخر دهه ۱۹۸۰ داشت. ایجاد و تقویت قانون بازارهای سهام و سرمایه واقعی در اواسط دهه ۱۹۹۰ در کاهش جرائم اقتصادی مربوطه نقش حیاتی داشت.

از سوی دیگر با توجه به تأثیر مجموعه‌های تجاری تحت تملک دولت در دامن زدن به فساد در حال حاضر سازماندهی مجدد این مجموعه‌ها در کانون توجه برنامه اصلاحات اقتصادی در چین قرار دارد. براساس برنامه اصلاح اقتصادی، بیش‌تر این مجموعه‌ها بجز برخی از مجموعه‌های مشخص بزرگ، از تملک دولت بیرون خواهند آمد. این فرایند از طرق مختلفی از جمله ادغام شرکت‌ها، اعلام ورشکستگی برخی از مجموعه‌های تحت تملک دولت، ایجاد سیستم سهامی مشترک و تعاونی، اجاره یا فروش آن‌ها صورت می‌پذیرد. طبعاً چنان‌چه این طرح به اهداف خود نایل شود فساد موجود در مجموعه‌های اقتصادی دولتی به طور چشمگیری کاهش پیدا خواهد کرد.

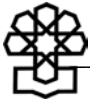
. مطابق با برنامه اصلاحات، دولت چین برخی پیشرفت‌های مهم را در فرایند دموکراتیزاسیون تجربه کرده است.^(۹) اول، این کشور نوعی سیستم رهبری را در کشور ایجاد کرد که این نظام از طریق رهبری جمعی و تقسیم وظایف و مسئولیت‌ها در درون کمیته‌های حزب کمونیست قابل شناسایی است. این سیستم جایگزین شیوه متمرکز بودن قدرت در

دستان دبیران اول کمیته حزب گردید. دوم، چین به ایجاد نهادهایی که در زمینه نظارت بر امور دموکراتیک مسئولیت دارند مبادرت و آن‌ها را تقویت کرده است. کنگره ملی و محلی خلق نقش مهمی در نظارت بر فعالیت نیروها، ناظران و دادگاه‌های حکومتی بازی می‌کند. به عنوان مثال معاون سابق فرماندار استان هونان در نتیجه ناتوانی از اصلاح شرکت‌ها و سوءمدیریتش در دریافت هدایا و حضور در ضیافت‌های لوکس و تشریفاتی از سوی نمایندگان مجلس مورد انتقاد قرار گرفت و مقام خود را از دست داد. در ضمن، برگزاری کنفرانس‌های سیاسی مشورتی خلق در سطوح مختلف به یک کانال مهم برای ابراز نارضایتی عمومی از فساد فزاینده و ارائه پیشنهادهای و راهکارها برای مبارزه با فساد شده است. احزاب دموکراتیک در سال‌های اخیر به یک نیروی مهم در فرایند مشارکت در حکومت و مذاکره در خصوص مسائل سیاسی تبدیل شده‌اند. در نهایت، برگزاری انتخابات به نسبت آزاد و رقابتی که در سطح روستاها در برخی مناطق اتفاق افتاده است نشانه مهمی از پیشرفت در زندگی سیاسی در چین هستند. از آغاز دهه ۹۰ روستاهای زیادی پرداختن به رویه‌های دموکراتیکی که در سایر مناطق پیشرفته به وجود آمده بود را آغاز کردند.

. اصلاحات اقتصادی بازار گرایانه در چین با اصلاحات

گسترده اداری همراه بوده است، اصلاحات اداری با هدف عمده کاهش شمار ادارات و پرسنل حکومتی و تغییر بسیاری از کارکردهای حکومتی صورت گرفته است. با ایجاد نظام بازار بسیاری از ادارات حکومتی قدرت خود در زمینه تخصیص منابع را از دست داده و مجبور به تغییر کارکرد خود شدند. این در حالی بود که سایر ادارات ادغام یا منحل شدند. با کاهش میزان کنترل‌ها بر مجموعه‌های تجاری تحت تملک دولت (به دلیل کاهش شمار آن‌ها) بسیاری از ادارات حکومتی قدرت خود را برای کنترل مستقیم شرکت‌های دولتی وابسته از دست دادند و مجبور به تعریف کارکرد

جدیدی برای خود شدند. البته هر چند طرح اصلاح اداری در دو دهه گذشته موفقیت‌های مهمی را در دستیابی به اهداف خود به دست آورد، در عین حال با محدودیت‌های مهمی نیز همراه بود. در نتیجه، حکومت چین به منظور کاهش بیش‌تر در شمار ادارات و پرسنل حکومتی و اصلاح کارکردهای حکومتی تصمیم گرفت موج جدیدی از اصلاحات اداری را در یک سطح گسترده ایجاد نماید. این کشور طرحی را برای کاهش شمار وزارتخانه‌ها از ۴۰ به ۲۹ وزارتخانه پیش‌بینی کرد و در جهت تعدیل ۴ میلیون نیروی انسانی ظرف یک مدت سه ساله که از سال ۱۹۹۸ آغاز گردید تلاش کرد.^(۱۰) به عقیده تحلیلگران و کارشناسان موفقیت این طرح در واقع به معنی کاهش بار مالی سنگین دولت بوده و از این لحاظ کمک قابل ملاحظه‌ای در فرایند مبارزه با فساد می‌باشد.

. از سال ۱۹۷۸ مراجع

چینی آژانس‌های ضد فساد متعددی که در جریان انقلاب فرهنگی طی سال‌های ۱۹۶۶-۱۹۷۶ از کارافتاده بودند را مجدداً ایجاد کردند. در پایان سال ۱۹۷۸ کمیسیون‌های مرکزی و محلی برای نظارت منظم حزب کمونیست که وظیفه عمده‌شان نظارت بر اعضا و رهبران حزب در سازمان‌های سیاسی مختلف بود مجدداً به راه افتادند. ناظران عالی خلق و ناظران محلی که وظیفه عمده‌شان نظارت بر اجرای قوانین و بازرسی و رسیدگی به جرائم اقتصادی بود مجدداً در سال ۱۹۷۸ شکل گرفتند. وزارت نظارت و شاخه‌های محلی آن‌که مسئولیت عمده آن‌ها نظارت بر مقامات حکومتی و مجازات کسانی است که از نظم اداری تخطی می‌کنند در سال ۱۹۸۷ مجدداً فعال شد. دفتر کاری ضد فساد در آغاز دهه ۱۹۹۰ به عنوان آژانس عمده ضدفساد تأسیس شد. در راستای هماهنگی و مرتب کردن ارگان‌های ضدفساد و افزایش استقلال آن‌ها در قانون و ایجاد نظم، حکومت چین اقدامات متعددی را برای بهبود نظام رهبری در این آژانس‌ها به انجام رساند. کمیسیون مرکزی نظارت منظم و

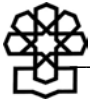
شاخه‌های محلی آن و وزارت نظارت و اجزای آن در قالب یک مجموعه ادغام شدند و از سال ۱۹۹۲ فعالیت مشترکی را آغاز کردند. حکومت چین همچنین در راستای تقویت نظام عمودی رهبری در داخل سیستم آژانس‌های ضدفساد عمل کرد هرچند که این رهبران هنوز می‌باید به طور همزمان پذیرای رهبری کمیته‌های حزب در همین سطح باشند. سرانجام، کمیسیون‌های مرکزی و محلی برای نظارت منظم حزب کمونیست ایفای یک نقش هماهنگ‌کننده در تلاش‌های مربوط به مبارزه با فساد را در میان آژانس‌های مختلف ضد فساد آغاز کردند.

اصلاحات نهادی مهم دیگری که به کاهش فساد کمک کرده‌اند نیز در دو دهه اخیر به انجام رسیده است. این اصلاحات عبارتند از:

(در آغاز دهه ۱۹۸۰ برخی مقامات و ادارات محلی رویه‌ها و نتایج تصمیمات تجاری مقامات را به آگاهی عموم رساندند به‌گونه‌ای که شهروندان می‌توانستند بر فعالیت حکومت نظارت کنند. از آغاز دهه ۱۹۹۰ این رویه از سوی مقامات و ادارات محلی پیش‌تری دنبال شد.

(در این راستا اقداماتی نظیر فعالیت‌های تیمی و گروهی، همپوشی وظایف، کاهش قدرت فردی مقامات و غیره به انجام رسید.

(« این قانون برای مقامات ارشد در سطوح مختلف به اجرا درآمد. این قانون سه جنبه مختلف داشته است. اول اجتناب از برخی مسائل مناقشه‌برانگیز در هنگام در اختیار داشتن مناصب رسمی: به این معنا که مقامات ارشد می‌باید از واگذاری پست‌های مهم به همسران، فرزندان یا وابستگان خود در واحد کاری خویش خودداری کنند. دوم دوری از برخی مسائل در فعالیت‌های بازرگانی: به این معنی که مقامات رسمی مجاز به شرکت در

تجارت رسمی یا اعمال نفوذ بر چنین فعالیت‌هایی در صورتی که خود یا خویشاوندانش نفعی در آن‌ها دارند نیستند. سوم دوری از برخی مسائل مناقشه‌برانگیز در اعطای پست در سطح منطقه‌ای: به این معنا که مقامات محلی در یک کشور معین، مجاز به داشتن پست رسمی ارشد در همان کشور نیستند.

(البته هرچند این اقدام می‌تواند یک اقدام مؤثر برای کشف فساد باشد اما فقدان ارگان‌های ویژه برای رسیدگی و ثبت چنین درآمدهای در طول سال‌های گذشته مشهود بوده است.

(مراکز ارائه گزارش در درون وزارت نظارت و شاخه‌های محلی آن از سال ۱۹۸۸ ایجاد گردید. شهروندان چین می‌توانند هرگونه مدرکی از جرایم اقتصادی را به وسیله تلفن، فکس، نامه یا به طور شفاهی به این مراکز ارائه دهند. در سال‌های گذشته ارائه گزارش از سوی شهروندان حجم عمده‌ای از اطلاعات این مراکز را تشکیل داده است. نظام ارائه گزارش بعدها از طریق اقدامات مضاعفی برای محافظت از شهروندانی که مدارک مربوط به فساد اقتصادی را گزارش می‌دهند و اعطای پاداش به آن‌ها اصلاح شد.

. :از سال ۱۹۷۸ حکومت چین چهار عملیات ضدفساد را به راه انداخته است. اولین عملیات که در سال ۱۹۸۲ آغاز شد جرائم اقتصادی را مورد هدف قرار داد. در این رابطه ۱۳۶ هزار و ۲۴ مورد از جرائم اقتصادی مورد بررسی قرار گرفت. عملیات ضدفساد دوم که در اواخر ۱۹۸۳ آغاز و تا اوایل ۱۹۸۷ ادامه داشت بر تقویت و تثبیت سازمان‌های حزب کمونیست تمرکز داشت. در جریان این حرکت، شمار زیادی از اعضای حزب که از دیسپلین حزب تخطی کرده و در فعالیت‌های فسادآور درگیر شده بودند مجازات شدند. سومین عملیات ضدفساد در سال ۱۹۸۸ آغاز شد و در اواخر ۱۹۸۹ به نقطه اوج خود رسید. شمار زیادی از مقاماتی که

مرتکب فساد شده بودند مجازات شده یا خود را به آژانس‌های ضدفساد تسلیم کردند. براساس آمارهای رسمی، ۱۱۶ هزار و ۷۶۳ مورد دریافت هدایا، ارتشا و سایر جرائم وابسته از سوی ناظران و بازجویان تنها در سال ۱۹۸۹ مورد بررسی قرار گرفت. چهارمین عملیات ضدفساد در اواخر سال ۱۹۹۳ آغاز شد که همچنان ادامه دارد. این عملیات بر سه موضوع تمرکز داشته است: ۱. پرداختن به این مسأله که مقامات ارشد از یک شیوه خود - تنظیمی استفاده نمایند و به طرق مختلف خودشان را در زمینه مسائل اقتصادی کنترل نمایند، ۲. تقویت بازرسی و نظارت در مورد فسادهای بزرگ و گسترده، ۳. کاهش اجباری گرایش‌های غیرسالم در درون ادارات حکومتی.

این چهار عملیات برخی اقدامات عملی مهم را برای مبارزه با فساد به مرحله اجرا گذارند. از جمله تنظیم مقرراتی که مقامات عمومی و نهادهای آن‌ها را از دخالت در فعالیت‌های تجاری و اداره شرکت‌های مربوط به این فعالیت‌ها بازمی‌داشت. جدایی نهادهای عمومی و شرکت‌های تابعه آن‌ها در کانون توجه عملیات سوم ضدفساد بود. جدایی درآمد ادارات حکومتی از هزینه آن‌ها نیز به عنوان یک گام مهم در کاهش گرایش‌های ناسالم در درون این ادارات بود.^(۱۱) تنظیم مقرراتی که مانع افراط و تفریط در درون ارگان‌های حکومتی می‌شد نیز مورد توجه قرار گرفت. برخی از این مقررات شامل کاهش شمار جلسات اداری، محدود کردن ضیافت‌های پرهزینه، کاهش خودروها و لوازم اداری، ممانعت از انجام سفرهای توریستی خارجی و داخلی با استفاده از سرمایه و پول عمومی، ممانعت از تفریحات تجملی و نظایر آن می‌شود. مبارزه با افراط و تفریط بخش مهم دیگری از مبارزه با فساد در چین از سال ۱۹۹۷ بوده است.

. از زمانی که نسل سوم رهبران سیاسی در چین به موضوع آموزش اخلاقی به عنوان بخشی از تلاش‌های ضدفساد توجه ویژه‌ای کردند، این مقوله نقش مهمی را در تلاش‌های مذکور ایفا کرد. متدهای آموزش اخلاقی شامل

موارد زیر بوده است:

۱. از تمام اعضای حزب کمونیست به ویژه رهبران ارشد آن خواسته شد تا به طور منظم نظریات سیاسی به ویژه نظریه دنگ جیائوپینگ در مورد تأسیس سوسیالیسم با ویژگی‌های چینی و ایدئال‌های کمونیستی را مطالعه کنند.

۲. از اعضای حزب به ویژه مدیران ارشد خواسته شد تا رفتار خود بر ضد قوانین مختلف ضدفساد را مورد بازنگری قرار دهند.

۳. مقامات حکومتی درستکار، سالم و پاک که اکثراً اعضای حزب بوده‌اند به عنوان الگو معرفی شدند و از تمامی مقامات خواسته شد که از رفتار آن‌ها پیروی کنند.

۴. مقاماتی که مرتکب فساد می‌شوند مجازات شده و رفتار آن‌ها از سوی افکار عمومی محکوم می‌شود. البته لازم به ذکر است که برخی از کارشناسان معتقدند که موارد مذکور به طور کامل و عادلانه در مورد تمامی مقامات اجرا نمی‌شود و این جنبه از تلاش‌های حکومت چین برای مبارزه با فساد با مشکلات زیادی همراه می‌باشد.

به طور کلی شش فرایندی که در سطور پیشین مورد اشاره قرار گرفت مجموعه اقدامات کلی دولت چین برای مبارزه با فساد از بعد از سال ۱۹۷۸ بوده است.

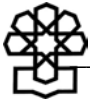
مبنای قانونی مبارزه با فساد در چین از یک جهت به قانون اساسی حزب کمونیست این کشور مربوط می‌شود. در این سند تأکید شده است که مبارزه با فساد و جلوگیری از آن یکی از وظایف سیاسی عمده در تمام حزب است. ماده (۴۴) از فصل (VIII) در ارتباط با وظایف اصلی ارگان‌های نظارت منظم حزب کمونیست اشاره‌ای صریح به ارگان‌هایی است که به کمیته‌های مربوطه حزب در سازماندهی و هماهنگ کردن تلاش‌ها بر ضد فساد کمک می‌کنند. پس از بازنگری قانون اساسی حزب در سال ۲۰۰۲ تلاش شد تا ماده‌ای سازگارتر با نظام رهبری ضدفساد تعیین

شود به گونه‌ای که رهبری متحد از سوی کمیته‌های حزب، تلاش‌های مشترک حزب و حکومت، سازماندهی و هماهنگی توسط کمیته‌های نظارتی منظم حزب، تقسیم مسئولیت تمامی ادارات مرتبط و متکی به حمایت و مشارکت مردم را ترسیم نماید.^(۱۲)

بدین ترتیب قانون اساسی حزب کمونیست چارچوب حقوقی لازم برای مقابله با فساد را در چین فراهم کرده است. همان‌طور که در سطور پیشین اشاره شد الزام مقامات به ارائه گزارش از دارایی‌های خود از جوانب مهم این مبارزه در چین به حساب می‌آید. دولت چین از دهه ۱۹۹۰ تلاش کرد تا تجربیات موفق سایر کشورها در این زمینه را مورد استفاده قرار دهد. در همین رابطه از سال ۱۹۹۵ نظام گزارش‌دهی از درآمد پرسنل حکومتی توسط کادر رهبری مورد توجه قرار گرفت.

قانون ارائه گزارش در مورد پرسنل، مجازات‌های کسانی را که از ارائه گزارش خودداری می‌کنند ذکر کرده است. همچنین در راستای ارائه گزارش از تملکات و دارایی‌های خانوادگی توسط کادر رهبری از سال ۲۰۰۱ تلاش‌های مضاعفی صورت گرفت. قانون جدید ابتدا در میان مقامات استانی اجرا شد. بر طبق مقررات مرتبط با این قانون، کادر رهبری می‌باید از تمام دارایی خانوادگی که شامل میزان پول نقد، پس‌انداز، سهام، دارایی‌های مرتبط با منزل مسکونی، ماشین، طلب بستانکاران و نظایر آن می‌شود گزارش دهد. پیش از آن در ۳۰ آوریل ۱۹۹۵ قانون ثبت هدایا تکمیل شد. حکومت مرکزی قانون تکمیلی نظام ثبت هدایا برای کارکنان دولتی در تماس‌ها و دیدارهای داخلی را منتشر کرد. این قانون مجدداً تأیید می‌کند که این کارکنان مجاز به پذیرش هدایایی که ممکن است در جریان فعالیت‌های تجاری رسمی بر روی آن‌ها تأثیر بگذارد نیستند. همچنین قانون ارائه گزارش در مورد مسائل مهم پرسنل توسط کادرهای رهبری از سال ۱۹۹۷ مورد توجه قرار گرفت. این قانون مقرر می‌دارد که تمامی کادرهای برجسته در مناطق بزرگ‌تر از محدوده یک بخش می‌باید از امور مهم پرسنل خود و وابستگان آن‌ها نظیر ازدواج، مرگ و ساخت خانه گزارش دهند.^(۱۳)

دولت چین همچنین در تلاش برای مبارزه مؤثرتر با فساد در مارس ۱۹۹۷ قانون جنایی جمهوری خلق چین را مورد تجدیدنظر قرار داد. قیودات مرتبط با مجازات فساد و ارتشا به این قانون اضافه شد. پیش از آن در آوریل همین سال قانون کنترل اداری منتشر شد که این قانون مبنایی حقوقی برای مجموعه‌های نظارتی جهت انجام وظایف کنترل و نظارت فراهم می‌کند.^(۱۴)

همچنین بلافاصله پس از برگزاری هفتمین کنفرانس بین‌المللی مبارزه با فساد در سال ۱۹۹۵ دولت چین مجموعه جدیدی را تحت عنوان دفتر تحقیق در مورد فساد و ارتشا ایجاد کرد. این دفتر نهادی تخصصی در زمینه مبارزه با فساد است.^(۱۵)

در اوایل سال ۲۰۰۲ مقامات شهر پکن در ادامه تلاش برای مبارزه با فساد سیاست موسوم به سیاست «سان شاین»^۱ را اعلام کردند. براساس این سیاست، تمام مقامات حکومتی می‌باید امور شخصی مهم خود از جمله ساخت یا خرید خانه، فرستادن فرزندان به خارج از کشور برای تحصیل، و نیز برگزاری مراسم ازدواج برای فرزندانشان را اعلام نمایند.^(۱۶)

سرانجام باید به طرح حزب کمونیست چین در زمینه مبارزه با فساد اشاره کرد. این حزب در سال ۲۰۰۴ یک طرح شش موضوعی را برای مقابله با فساد رسمی فراوان در چین ارائه کرد.^(۱۷) این طرح در واقع نخستین مجموع‌القوانین نظارت داخلی از سال ۱۹۴۹ به بعد محسوب می‌شد. این طرح که متشکل از ۴۷ ماده می‌باشد تمامی اعضای ۶۸ میلیونی حزب از جمله عالی‌ترین رهبر حزب و بالاترین مجموعه تصمیم‌گیری آن را تحت نظارت عمومی قرار می‌دهد. مطابق با مقررات این سند دفتر سیاسی کمیته مرکزی حزب کمونیست چین می‌باید به طور منظم گزارش کار خود را به اجلاس کمیته مرکزی حزب که دارای ۱۹۸ عضو است ارائه دهد.^(۱۸) این مقررات همچنین با هدف تشدید نظارت بر مقامات برجسته حزب در تمامی سطوح و در

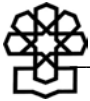

سراسر کشور تنظیم شده‌اند تا همچنان‌که در سند رسمی طرح ذکر شده است روزنه‌ها و مفرهای نظارتی موجود را پر نماید. در این طرح به منظور کاهش قدرت مطلق و جلوگیری از رفتارهای مستبدانه مقامات، مقرراتی تنظیم شده است که به طور مشخص در مورد موضوع رهبری جمعی و مقوله تقسیم قدرت در تمامی سطوح ارگان‌های حزب صحبت می‌کند. از رهبران کمیته‌ها خواسته شده است تا یک گزارش سالانه از عملکردشان و در این مورد که چگونه از گسترش فساد جلوگیری می‌کنند ارائه دهند. رسانه‌های گروهی نیز نقش مهمی را در نظارت بر سازمان‌های حزب در تمامی سطوح بازی خواهند کرد.

مقررات این طرح تضمین می‌کند که حقوق نظارتی هر عضو عادی حزب به طور کامل مورد احترام و محفوظ خواهد بود و تأکید دارد که سازمان‌های حزب می‌باید تمامی گزارش‌ها در مورد فساد را با جدیت و به موقع تهیه و ارائه نمایند. بر طبق این قانون مطالعاتی که در مورد واقعیات مربوط به فساد گزارش می‌دهند پاداش دریافت می‌کنند و این در حالی است که هرگونه تلاش تلافی‌جویانه بر ضد آن‌ها می‌باید بر طبق قانون شدیداً مورد مجازات قرار گیرد.^(۱۹)

دولت چین در جدیدترین ابتکار در راستای مبارزه با فساد اعلام کرده است که قصد دارد در مدارس دروسی را در ارتباط با معرفی زیان‌ها و جوانب منفی فساد برای دانش‌آموزان اختصاص دهد. در این رابطه وزارت آموزش و پرورش این کشور اقداماتی را در شهرها و استان‌های بزرگ نظیر پکن، شانگهای، تیان جین، هوبی، شانکسی و ژی جیان آغاز کرده است. به اعتقاد مقامات چینی این طرح در راستای واکنش به نسل جوان‌تر در برابر فساد به عنوان بخشی از تلاش‌های سراسری و ملی ضد اختلاس و فساد در این کشور است.^(۲۰)

در حوزه همکاری‌های بین‌المللی نیز دولت چین در راستای مبارزه با فساد در داخل با برخی از نهادهای فراملی و کشورهای خارجی به همکاری می‌پردازد. این

کشور در همکاری با بانک توسعه آسیا پروژه‌های مختلفی از جمله پروژه توسعه بازارهای مالی و سرمایه‌ای و تقویت حکمرانی خوب را به مرحله اجرا می‌گذارد. دولت چین همچنین در زمینه طرح‌های ذیل با آژانس توسعه بین‌المللی کانادا همکاری می‌کند: پروژه آموزش قضایی چین و کانادا، پروژه حمایت از حاکمیت و جامعه مدنی در چین، برنامه جامعه مدنی و برنامه اصلاح بخش عمومی.

برنامه توسعه سازمان ملل متحد نیز طرح ظرفیت‌سازی برای ایجاد تغییرات در حکمرانی به منظور توسعه اقتصاد بازار و حاکمیت را در چین اجرا می‌کند.

نمایندگی مقیم بانک جهانی در این کشور نیز برخی طرح‌ها از جمله طرح اصلاح توسعه حسابرسی و پروژه کمک تکنیکی به بخش مالی چین را پیگیری می‌کند. دولت چین امیدوار است تا از طریق اجرای این برنامه‌ها و سایر تمهیدات و ابتکاراتی که در سطور پیشین به آن‌ها اشاره شد معضل فساد گسترده در دستگاه‌های اداری و دولتی خود را به طرز مؤثری کاهش دهد.

دولت ویتنام از اولین روزهای استقلال به شدت با مشکلات نشأت گرفته از فساد اقتصادی مواجه بوده است. در فرایند انتقال و گذار این کشور به سوی اقتصادی با جهت‌گیری بازار، شرایط ویتنام در زمینه فساد در وضعیت هشداردهنده‌ای به سر برده است. به همین دلیل مقامات و مراجع این کشور تصمیمات و تمهیداتی را در راستای مبارزه با فساد مدنظر قرار داده‌اند. کنگره حزب کمونیست ویتنام در قطعنامه‌های خود توجه ویژه‌ای به موضوع مبارزه با فساد به عنوان اقدامی ضروری برای تحکیم این حزب و تقویت نظام مدیریتی دولت داشته است. به همین دلیل کمیته مرکزی حزب کمونیست تصمیمات و راهبردهای مختلفی را در این زمینه به اجرا

گذارده است.

تلاش‌های مستمری برای مبارزه با فساد از سال‌ها پیش توسط حکومت ویتنام به انجام رسیده است. در سال ۱۹۹۴ نهاد حسابرسی دولتی تأسیس شد. پس از تأسیس این نهاد موارد متعددی از فساد گسترده شناسایی شد. صدها تن از نیروهای دولتی از جمله مأموران بلندپایه حکومت به دادگاه رفتند. در کنار اقدامات عملی، ویتنام اقداماتی را برای نهادینه کردن مبارزه با فساد به انجام رسانده است. در سال ۱۹۹۸ کمیته ثابت مجمع ملی فرمانی را در زمینه مبارزه با فساد صادر کرد. در سال ۲۰۰۰ برخی از موارد این فرمان مورد تجدیدنظر قرار گرفت.^(۲۱)

یکی از مسائلی که باعث اوج‌گیری تلاش‌های معطوف به مبارزه با فساد در ویتنام شد وقوع تظاهرات خیابانی گسترده بر ضد فساد در سال ۱۹۹۷ بود. در اوایل این سال هزاران تن از روستاییان در استان «تاهایی بین» بر ضد مأموران محلی که در پی اخذ مالیات بودند به خیابان‌ها آمده و مدعی شدند که این مأموران در جریان گرفتن مالیات مرتکب فساد شده‌اند. سیاست‌های رسمی برای مبارزه با فساد پس از این ناآرامی با شدت دنبال شد. این سیاست‌ها را می‌توان در اسناد حقوقی که بین سال‌های ۱۹۹۸ تا ۲۰۰۲ منتشر گردید مشاهده کرد. از جمله این اسناد می‌توان به فرمان عملیات‌های ضد فساد در نهم مارس ۱۹۹۸، دستور شماره ۶۴/۱۹۹۸/ND-CP حکومت ویتنام در ۱۷ آگوست ۱۹۹۸ و فرمان شماره ۱۳/۲۰۰۲/ND-CP مورخ ۳۰ ژانویه ۲۰۰۲ اشاره کرد.

فرمان عملیات‌های ضد فساد در سال ۱۹۹۸ و دستور شماره ۶۴ حکومت جزئیات فرایند اعلام داری‌ها را شرح داده و نشان‌دهنده تعهد دولت برای نظارت بر فرایند انباشت سرمایه در طول دوران خدمت کارکنان رسمی می‌باشد.^(۲۲)

به طور کلی با توجه به گستردگی فساد اقتصادی و اداری در ویتنام مبارزه با این مقوله از سال‌های پایانی دهه ۹۰ به بعد بیش از گذشته مورد توجه حکومت ویتنام

و حزب کمونیست این کشور قرار گرفته است. در نوامبر ۱۹۹۹ این موضوع یکی از اولویت‌های اساسی دولت بود و در سخنرانی نخست وزیر در مجمع ملی مورد اشاره قرار گرفت.

پیش از آن در نوامبر ۱۹۹۸ در راستای افزایش شفافیت مالی، دولت ویتنام فرمانی را تحت عنوان فرمان ۲۹ در مورد دموکراسی در سطح عام صادر کرد که این فرمان شفافیت بودجه کشور و پاسخگویی مقامات محلی به مردم را افزایش می‌داد و فرصت‌های تازهای را برای شهروندان فراهم می‌کرد تا شکایات خود را از دستگاه‌های عمومی و مقامات رسمی ابراز کنند.

در ژوئن ۱۹۹۹ برای اولین بار برنامه بودجه دولت و جزئیات هزینه‌های سال قبل منتشر شد. این اقدامات همگی به افزایش قابل ملاحظه مباحثات ملی در مورد فساد کمک کرد. این امر افزایش اظهارنظر و اطلاع‌رسانی عمومی از موارد فساد را افزایش داد که خود با مجازات‌های سخت کسانی که مرتکب فساد شده بودند همراه بود. به عنوان مثال در سال ۱۹۹۹ دادگاه‌هایی عمومی بر ضد قاچاق تشکیل شد که در این دادگاه‌ها ۳۱ مأمور گمرکی به فساد متهم شدند و همچنین برای ۷۷ تاجر، بانکدار و مقامات رسمی که متهم به شماری از قراردادهای آلوده به فساد با ارزش ۳۰۰ میلیون دلار بودند دادگاه تشکیل شد.

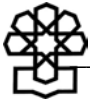
در سال‌های پایانی دهه ۹۰ احکام و فرمان‌های مختلفی بر ضد فساد به تصویب رسید. در این مصوبات موضوعاتی چون رویه صرفه‌جویی، محو رویه‌های اسراف‌آمیز و افزایش پاسخگویی مقامات رسمی مورد توجه قرار گرفت و به موجب آن‌ها مجازات‌های شدیدی (از جمله مجازات مرگ) برای کسانی که محکوم به حتی تخلفات نسبتاً کوچک‌تر بودند مقرر گردید. از جمله این مصوبات می‌توان به قانون ضد فساد در تاریخ ۱۹۹۸/۳/۹ و حکم مقررات تکمیلی مربوط به آن در ۱۹۹۸/۸/۱۷ اشاره کرد. در راستای مبارزه با فساد در ویتنام تشویق مسئولان به توجه بیش‌تر به

مقوله انتقاد و انتقادپذیری نیز مورد توجه قرار گرفت. موضوع تقویت انتقاد از خود و انتقاد از دیگران در حکومت مطرح شد که آغاز آن با رهبران بلندپایه بود. بنابر گزارش نهادهای بین‌المللی این فرایند به افزایش سریع ایراد شکایت و دادخواهی علیه مقامات رسمی انجامید.^(۲۳)

اقدام دیگر برای مبارزه با فساد در اواخر سال ۲۰۰۱ و اوایل ۲۰۰۲ به وقوع پیوست. در دسامبر ۲۰۰۱، مجمع ملی، قانون تجدیدنظر شده درخصوص سازمان حکومت را به تصویب رساند. در این قانون ماده‌ای وجود دارد که طبق آن تمامی اعضای حکومت در فعالیتهای معطوف به مبارزه با فساد مسئولیت پیدا می‌کنند. در واقع هیچ مقام حکومتی نمی‌تواند خود را از جریان مبارزه با فساد کنار بکشد. در ژانویه ۲۰۰۲ دولت ویتنام دستور شماره ND-CP/۲۰۰۲/۱۳ را منتشر کرد. این اقدام به منظور تجدیدنظر و تکمیل دستور ۶۴ بود. دستور ۱۳ دامنه اقدامات و عملیات‌های ضد فساد را گسترش داده است. این سند خواستار آن است که کادر دولت و مقامات حکومتی به گونه‌ای به اعلام داری‌هایشان بپردازند که اطلاعات ارائه شده از سوی آن‌ها برای آژانس‌های ملی و عمومی که مسئولیت تحقیق درخصوص انباشت سرمایه مقامات را دارند قابل دسترس باشد. کسانی که در این دستور از آن‌ها خواسته شده تا داری‌هایشان را اعلام نمایند عبارتند از: نیروها و کارکنان شاغل در حزب، دولت و برخی از سازمان‌های اجتماعی و سیاسی و نیز کسانی که در واحدهای ارتش خلق ویتنام و پلیس کار می‌کنند. این دستور همچنین شامل نیروهای برجسته و مهم و مدیران مجموعه‌های تجاری تحت تملک دولت از جمله مدیران کل و معاونان‌شان، مدیران، معاونان آن‌ها، رئیس‌ان و نایب رئیس‌ان و اعضای کمیته مدیریت حسابداری می‌شود.

سرانجام فرمان شماره ۱۲ شامل نیروهای رده بالا و کارکنان بخش‌ها، محلات و نواحی شهرها نیز می‌شود. دبیران حزب و معاونان آن‌ها، رؤسا و نایب رئیس‌ان

کمیته‌ها و شوراهای خلق نیز در همین سطح قرار می‌گیرند. این سند همچنین انواع داری‌هایی که باید اعلام شود را به تفصیل بیان می‌کند که از جمله آن‌ها می‌توان به منازل، زمین، مبالغ سرمایه‌گذاری شده و هر گونه داری که بیش از ۵۰ میلیون دنگ (حدود ۳۳۰۰ دلار امریکا) ارزش دارد اشاره کرد.^(۲۴)

در سال ۲۰۰۳ به منظور مبارزه قوی‌تر با فساد قانون دیگری در مورد فعالیتهای مجمع عمومی به تصویب رسید. این قانون به دنبال تصویب قانون سازمان شوراهای مردمی و کمیته‌های خلق مطرح شد. با اجرای قوانین جدید، مجموعه‌های مسئول برای نظارت بر فعالیتهای حکومت مرکزی و محلی جهت اطمینان از استفاده درست از منابع عمومی قدرت بیشتر پیدا کردند.^(۲۵)

کمیته حکومتی سازمان‌ها و کارکنان دولتی از جمله نهادهای مهمی است که برنامه حکومت ویتنام برای مواجهه و مقابله با فساد را تبیین می‌نماید. این برنامه از چهار عنصر اساسی تشکیل شده است:

۱. اصلاحات و تغییرات قانونی در مقررات به‌منظور افزایش شفافیت، کاهش کاغذبازی و ایجاد یک حکومت پاک‌تر و سالم‌تر،
۲. اصلاحات در رویه‌های اداری، از جمله تقویت احترام به مهلت‌ها و ضرب‌الاجل‌های قانونی در انجام کارها، تقویت کارایی، تقویت استانداردهای اخلاقی برای کارکنان، تسهیل رویه‌ها و زمینه‌ها برای شکایت شهروندان از مقامات و ...،
۳. اصلاحات در ساختار خدمات مدنی،
۴. اصلاح حقوق و پرداخت‌ها به‌منظور فراهم آوردن دستمزدهای مناسب برای زندگی و بدین ترتیب غلبه بر یکی از انگیزه‌های اصلی فسادهای کوچک.

اقدامات انجام شده در سال‌های اخیر با هدف اعلامی پاکسازی حزب و حکومت از اعمال نفوذهای فسادآور صورت گرفته است. در سال ۱۹۹۸ تنظیم و انتشار سند موسوم به مجموع‌القوانین مدنی مسیر شکایت مردم از مسئولان با هدف جبران

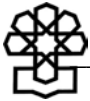
خسارت وارده به آن‌ها و نیز میانجیگری در منازعات مردم با مدیران حکومتی را هموار کرد.

کمیته حکومتی سازمان‌ها و کارکنان دولتی گزارش داده است که این اقدامات به افزایش شمار شکایات بر ضد مقامات رسمی، اقدام سریع‌تر برای رسیدگی به این شکایات به‌ویژه در سطح محلی و افزایش رضایتمندی عمومی از سازوکارهای اعلام شکایت از مسئولان منجر شده است. در سطح محلی بیش‌تر شکایات‌های مردمی از فساد مسئولان دولتی توسط کمیته‌های خلق حل و فصل می‌شود و معدودی از شکایات به پایتخت ارجاع می‌شود.^(۲۶)

مقامات ویتنام در چارچوب مبارزه با فساد از اعمال مجازات مرگ برای مرتکبین به این عمل غیرقانونی نیز غافل نبوده‌اند. استفاده از مجازات مرگ برای کسانی که مرتکب فساد با ارزش کمی بیش از هزار دلار شده‌اند به صورت مکرر اتفاق افتاده و در عین حال این مسأله یکی از موارد نگرانی در حوزه حقوق بشر بوده است.

شناسایی بسیاری از مسئولان و کارکنانی که در ویتنام مرتکب فساد شده‌اند در بسیاری موارد از طریق مکانیسم‌هایی که برای ایراد شکایت توسط مردم تعبیه شده‌اند صورت گرفته است.

در حال حاضر وزارتخانه‌های مختلف در ویتنام برای رسیدگی به شکایات مردمی و موارد مربوط به فساد، واحدهای داخلی ویژه‌ای ایجاد کرده‌اند. یک بازرس دولتی عمومی برای قضاوت در مورد شکایات وجود دارد و قبلاً نیز شورای ممیزی و بازرسی دولتی تحت مدیریت نخست‌وزیر شکل گرفته بود. اداره بازرسی دولتی برای قضاوت در مورد شکایات در سطح استان‌ها و نواحی و در داخل تمام وزارتخانه‌ها دفاتری را ایجاد کرده است. علاوه بر رسیدگی به شکایات، این نهاد همچنین نقش نظارتی عمومی بر ادارات عمومی را برعهده دارد. این ادارات کاملاً ضعیف هستند و از این‌رو قادر به تضمین امنیت کسانی که مرتکبین فساد را معرفی

می‌نمایند نیستند. به همین دلیل اداره بازرسی دولتی به منظور تقویت این مراکز در مبارزه با فساد با آن‌ها همکاری می‌کند.

تصویب قانون موسوم به قانون تشکیلات اقتصادی^۱ نیز به میزان زیادی موانع ناشی از کاغذبازی را در ثبت و فعال شدن شرکت‌های خصوصی کاهش داده است. در بسیاری از بخش‌ها این قانون به این معناست که به طور اتوماتیک حق به راه انداختن فعالیت‌های تجاری بدون تصویب یا اجازه حکومت وجود دارد. در سه ماهه اول اجرای این قانون بیش از ۲۴۰۰ شرکت جدید به ثبت رسید.^(۲۷)

در صحنه بین‌المللی ویتنام از جمله اولین کشورهایی بود که کنوانسیون سازمان ملل بر ضد فساد را به امضا رساند. تلاش‌های ویتنام در مبارزه با فساد با برخی حمایت‌ها از سوی جامعه بین‌المللی همراه بوده است. به‌عنوان مثال در سپتامبر ۲۰۰۲ حکومت سوئد برای سرمایه‌گذاری ۲/۷ میلیون دلاری جهت تحقیق در مورد سیاست اقتصادی و اقدامات مربوط به مبارزه با فساد دو موافقتنامه را با ویتنام به امضا رساند.^(۲۸)

بانک جهانی نیز برنامه‌های مختلفی با همکاری دولت ویتنام برای مبارزه با فساد در این کشور به مرحله اجرا گذارده است. بانک جهانی در کنار تعدادی دیگر از نهادهای بین‌المللی و دولت‌های خارجی به ویتنام برای مقابله با این پدیده کمک می‌کند. در حال حاضر کمیته سازمان‌ها و کارکنان دولتی از نهادهای برجسته ویتنام در مبارزه با فساد است. برنامه توسعه سازمان ملل متحد برای افزایش ظرفیت و توانایی این نهاد جهت تنظیم قوانین و مقررات مناسب به آن کمک می‌کند. این نهاد در کنار اتحادیه اروپا و بانک جهانی از طریق کمک به فرایند تمرکززدایی به بهبود حکمرانی و

1. Enterprise Law

(هنوز معادل مورد اجماعی درباره واژه Enterprise ارائه شده است. با این حال با توجه به ارتباط محتوایی و معنایی، در این‌جا از واژه تشکیلات اقتصادی به عنوان معادل استفاده شده است)

حکومت‌مداری در ویتنام کمک می‌کنند.

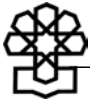
بازیگران خارجی همچنین با سازوکارهای حکومتی که به کنترل و اعمال نظارت بر نهادها می‌پردازند همکاری می‌کنند. مجمع ملی ویتنام نقش نظارتی مهمی را در این کشور برعهده دارد که وظایف آن توسط کمیته حقوقی این مجمع مشخص می‌شود. این کمیته مورد حمایت و مساعدت آژانس توسعه بین‌المللی کانادا و آژانس سوئدی توسعه همکاری بین‌المللی قرار دارد. برنامه توسعه ملل متحد نیز به رئیس کمیته امور داخلی مجمع ملی ویتنام برای مطالعه بر روی مجموعه‌های ضد فساد، از جمله دیدار از آژانس‌های ضد فساد در هنگ کنگ کمک می‌کند.^(۲۹)

به طور کلی مجمع ملی ویتنام به‌عنوان مجموعه قانونگذار در این کشور به‌عنوان محلی برای ابراز و ارجاع نگرانی‌های محلی و استانی در مورد فساد و به‌عنوان یکی از منتقدان جدی ناکارآمدی و فساد محلی و ملی در فرایند مبارزه با فساد نقش مستقلی را ایفا کرده است. در سال‌های اخیر مجمع ملی در اموری همچون تجدیدنظر در قوانین، طرح سؤال از وزرا و مقامات ارشد در مورد عملکردشان و پیشنهاد برکناری مقامات ارشدی که مرتکب فساد می‌شوند فعال‌تر شده است.^(۳۰)

به جز مجمع ملی، مراجع قانونی که تحت نظر وزارت امنیت عمومی هستند نیز در زمینه تحقیق پیرامون موارد فساد و رسیدگی به آن‌ها مسئولیت دارند.^(۳۱)

از دیگر نهادهای فعال دولتی در زمینه مبارزه با فساد در ویتنام اداره عمومی رسیدگی می‌باشد. این اداره در ژوئای ۱۹۹۴ با اختیارات و صلاحیت‌هایی برای رسیدگی به هزینه‌های بودجه ملی، برنامه‌های سرمایه‌گذاری حکومت و مجموعه‌های تجاری تحت تملک دولت تشکیل شد. در سال ۱۹۹۸ دولت ویتنام به این نهاد دستور داد که وظیفه رسیدگی به اموری که با خارج از مرزها ارتباط دارند به‌ویژه مجموعه‌های تجاری تحت تملک دولت را نیز عهده‌دار شود.^(۳۲)

دولت ویتنام در راستای مبارزه با فساد در پنجم ژوئای ۲۰۰۴ برنامه موسوم به

طرح اقدام ضد فساد منطقه‌ای را که از سوی بانک توسعه آسیا و سازمان همکاری و توسعه اقتصادی تدوین شده است را امضا کرد.^(۳۳) تشویق حکمرانی خوب یکی از مؤلفه‌ها و محرکه‌های استراتژیک فعالیت بانک توسعه آسیا در ویتنام است. این نهاد در حال حاضر از طریق یک برنامه ارائه وام برای حمایت از اجرای برنامه اصلاحات اداری عمومی به علاوه ارائه کمک‌های فنی برای توسعه نظام حقوقی ویتنام به حکومت این کشور کمک می‌کند. برنامه اصلاحات اداری عمومی در ویتنام برای دوره زمانی ۲۰۰۱ تا ۲۰۱۰ با هدف ایجاد یک نظام اداری عمومی حرفه‌ای، مؤثر و کارآمد اجرا می‌شود.^(۳۴)

سرانجام در تازه‌ترین تلاش برای مبارزه با فساد در ویتنام دولت این کشور تدوین لایحه جدید و جامعی در این زمینه را در دستور کار خود قرار داده است. مجلس ویتنام نیز که می‌باید این لایحه را به تصویب برساند مناظرات مهمی را در مورد آن به انجام رسانده است. در سیزدهم ژوئن ۲۰۰۵ نایب رئیس مجلس ویتنام اعلام کرد که پیش‌نویس قانون مبارزه با فساد در اختیار عموم قرار خواهد گرفت تا پیش از تسلیم آن به مجمع ملی برای تصویب در جلسه پایانی سال جاری آرای عمومی در مورد آن جمع‌آوری شود. لایحه مبارزه با فساد کماکان یک موضوع مهم و اساسی در جلسات مجمع ملی ویتنام می‌باشد. بسیاری از نمایندگان در مورد این‌که چه ابزار حقوقی را ایجاد نمایند که تخلف از قدرت را کاهش دهد به مذاکره پرداخته‌اند. آن‌ها در این نگرش اتفاق نظر دارند که پیش‌نویس این قانون یک تجربه ویژه است به گونه‌ای که اساساً مقامات صاحب قدرت در آژانس‌ها و ارگان‌های عمومی را هدف قرار می‌دهد و از این‌رو به‌منظور به حداقل رساندن نیاز به صدور هر گونه سند فرعی حقوقی برای کمک به اجرای این قانون نیازمند آن است که تمامی مواد آن مشخص، غیرمتناقض، آشکار و شفاف باشد.

لازم به ذکر است که این لایحه زمینه را برای ایجاد یک شورا جهت جلوگیری از

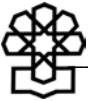

بروز فساد به ریاست نخست‌وزیر در سطح مرکز و رئیس کمیته‌های خلق در سطح استان‌ها فراهم می‌کند.^(۳۵) در شانزدهم ژولای اعلام شد که پیش‌نویس قانون ضد فساد تحت بررسی عمومی قرار گرفته است.

به گفته رئیس اداره بازرسی عمومی که تدوین این سند را بر عهده داشته است، قانون جدید از مقامات دولتی، کارکنان و کارمندان غیرنظامی و مأموران ارتش و پلیس می‌خواهد تا میزان دارایی‌های خود را اعلام نماید. این قانون همچنین خواستار دسترسی مطبوعات به اطلاعات آژانس دولتی می‌باشد. ماده (۵۱) این قانون به شفاف شدن عملکرد آژانس‌های دولتی اختصاص دارد. در بخش چهارم پیش‌نویس قانون به طور خاص اعلام دارایی‌ها، تملکات و درآمدها مورد اشاره قرار گرفته است. ماده (۴۷) از بخش چهارم خواستار فاش شدن گزارش دارایی‌های مقامات مختلف است. ماده (۶۵) از بخش چهارم تمام شهروندان را تشویق می‌کند که موارد فساد آژانس‌ها، سازمان‌ها و اشخاص حکومتی را گزارش دهند. این ماده از ارگان‌های نظارتی و بازرسی می‌خواهد تا روند اعلام شکایت‌های عمومی را از طریق اینترنت و سایر ابزارهایی که قانون آن‌ها را مجاز شمرده است تسهیل نمایند.^(۳۶)

ماده (۹۵) به نقش و مسئولیت مطبوعات اشاره داشته و از آژانس‌های حکومتی می‌خواهد که اطلاعات مورد نیاز رسانه‌های گروهی را برای ایفای نقش در فرایند مبارزه با فساد فراهم کنند.^(۳۷)

لازم به ذکر است که چنانچه این قانون در مجلس ویتنام به تصویب برسد اجرای آن از اول ژولای سال آینده آغاز خواهد شد.

افزایش میزان فساد در شرق و جنوب شرق آسیا کشورهای واقع در این حوزه را مجبور به اتخاذ ترتیبات و تمهیدات لازم جهت مبارزه با این پدیده مخرب نموده است. سه کشور چین، کره جنوبی و ویتنام از جمله کشورهای هستند که تلاش‌هایی را جهت محو یا کاهش فساد در قلمرو خود به مرحله اجرا گذارده‌اند. البته میزان موفقیت برنامه‌های دولتی در این کشورها متفاوت بوده است. در مورد دو کشور چین و ویتنام که فعالیت و اختیارات وسیع حزب کمونیست همچنان میزان تمرکزگرایی نظام سیاسی را افزایش می‌دهد؛ نیاز به ارائه برنامه‌ها و ابتکارات بیشتر و مؤثرتر برای مبارزه با فساد مشهودتر است. بسیاری از کارشناسان، اصلاح نظام متمرکز سیاسی در این کشورها را مهم‌ترین گام برای مقابله با فساد ذکر می‌کنند. به طور کلی از آنجایی که کره جنوبی و چین و به میزانی کمتر ویتنام مسیر توسعه اقتصادی را در صدر اولویت‌های کلان خود قرار داده‌اند و از آنجایی که وجود پدیده فساد از عوامل و موانع بازدارنده برای تأمین توسعه پایدار اقتصادی است، تنظیم برنامه‌های جامع مبارزه با فساد نیاز و الزام اجتناب‌ناپذیر برای این کشورها به شمار می‌رود. از این رو قابل پیش‌بینی است که در آینده نزدیک نیز دستگاه‌های مسئول در هر سه کشور نسبت به تقویت نهادها و ترتیبات کنونی مبارزه با فساد و ایجاد مکانیسم‌ها و سازوکارهای جدید در این زمینه اقدامات لازم و مقتضی را به انجام رسانند.

18. "Party enhances internal supervision", www.China.org.cn.
19. Ibid.
20. "China to introduce anti-corruption lessons in classrooms", Agence France-press, August 1, 2005.
21. "Vietnam determined to win the battle over corruption" www.undp.org.vn.
22. Thaveeporn Vasavakul, "Rebuilding authority relations: Public administration reform in the era of Doi Moi", Vasavakul/PAR Report, www.adui.com.au, May 2002, P. 37.
23. John D.Clark, "Fighting Corruption in Vietnam", Word Bank, Washington, PP.60-61.
24. Vasavakul, Op. cit, P. 37.
25. Vietnam determined to win the battle over corruption", OP.cit.
26. Clark. Op. cit, P. 65.
27. Ibid, P.66.
28. "Vietnam determined to win the battle over corruption", op. cit.
29. Clark, op.cit, pp.68-70.
30. "Vietnam country commercial Guide FY 2002", The U.S. Commercial Service official website, p.16.
31. Ibid, P.84.
32. Kenji Takamiya, "Technical assistance completion report", www.adb.org/documents/tacrs/vie/in248-02.pdf.
33. "Vietnam adopts regional plan to fight Corruption", Asian Development Bank official website, www.adb.org, 5 July 2004.
34. Ibid.
35. "Vietnames assembly discusses corruption prevention", VNA News agency website Hanoi (in English), 13 June 2005.
36. "Inspector seeks views on corruption law", Vietnam News Agency, 16July 2005.
37. Ibid.

۱. بهزاد فرخ سرشت «بررسی عوامل مؤثر در بروز فساد اداری»، رساله دکتر رشته مدیریت دولتی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات، ۱۳۸۲، صص ۹۱-۹۲.
2. "Taking action against corruption in Asia and the Pacific", www.pan1.un.org.
3. Jam Joo Lee, "Korea`s anti-corruption strategies and the role of private sector", www.Kicac.go.kr, 11/29/2004, P.4.
4. Ibid, PP.5-7.
5. "Taking action against corruption in Asia and the Pacific", op.cit.
6. Ibid.
7. "Widespread corruption among chinese officials", Central News Agency September, 01, 2003.
۸. فرخ سرشت، پیشین، ص ۸۹.
9. Zengke He, "Democratization under reforming China, problems and prospects", www.usc.cuhk.edu.hk.
10. Li Peng "Report on the work of governments," China Daily April 18, 1998.
11. Wei, "Fines not sources of income for units" China Daily, May 22, 1998.
12. "Constitution of the communist party of China", (Amended and Adopted at the Sixteenth National Congress of the Communist Party of China on 14 November 2002. Beijing Xinhua official website.
13. Zengke He, "Fighting Corruption through Institutional Innovations", China Center for comparative Politics and Economics, (official Website), www.11iacc.org.
14. Feng Tiyun, "Combating corruption in China" [www. Transparency.org/iacc/8th - iacc/conf-prog.html](http://www.Transparency.org/iacc/8th-iacc/conf-prog.html).
15. Ibid.
16. "Sunshine policy to fight corruption in China capital", Peoples Daily, March 13,2002.
17. "China anti-corruption plan doomed by one-party system", Radio free Asia and. www.odiousdebts.org, January 15/2004.

:

: ترتیبات نهادی و حقوقی مبارزه با فساد در کره جنوبی، چین و ویتنام

Report Title: Institutional and Legal Arrangements For Fighting Corruption in South Korea, China and Vietnam

: مطالعات سیاسی

: مهدی امیری

: سیدمحمد طباطبایی

: آقایان آشوری، مشیری، دیرباز نمایندگان محترم بندرعباس

:

:

۱. فساد (Corruption)

۲. کره جنوبی (South Korea)

۳. چین (China)

۴. ویتنام (Vietnam)

:

در انتهای گزارش درج شده است.